



RELATIONS BETWEEN UZBEKISTAN AND JAPAN, DEVELOPMENT OF BILATERAL RELATIONS

Durdona Toshboyeva

basic doctoral student

Tashkent State University of Oriental Studies

Tashkent, Uzbekistan

E-mail: toshboyevadurdona@gmail.com

ABOUT ARTICLE

Key words: JICA, ODA, JETRO, Central Asia+Japan, intellectual dialogue, bilateral cooperation, aid program for regions

Received: 28.04.24

Accepted: 30.04.24

Published: 02.05.24

Abstract: This article provides an analysis of bilateral relations through the system of economic and transport relations, which is of the greatest importance in the systematic renewal of relations between Uzbekistan and Japan. In addition, in the areas of special interest to Japan in its relations with Central Asia, including cooperation in the field of education, economic development of the region, political reforms, as well as in the development of cooperation, exchange and mutual relations between countries in the field of international diplomacy of energy resources, Uzbekistan and Relations between Japan reflect a continuing pattern of developing cooperation and cultural exchange.

O‘ZBEKISTON VA YAPONIYA MUNOSABATLARI, IKKI TOMONLAMA ALOQALARNING RIVOJLANISHI

Durdona Toshboyeva

tayanch-doktorant

Toshkent davlat Sharqshunoslik universiteti

Toshkent, O‘zbekiston

E-mail: toshboyevadurdona@gmail.com

MAQOLA HAQIDA

Kalit so‘zlar: JICA, ODA, JETRO, Markaziy Osiyo+Yaponiya, intellektual dialog, ikki tomonlama hamkorlik, viloyatlarga yordam dasturi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekiston va Yaponiya munosabatlarini tizimli yangilashda eng muhim ahamiyat kasb etayotgan iqtisodiy va transport aloqalar tizimi orqali ikki tomonlama munosabatlar tahlili berildi. Bundan tashqari Yaponiyani Markaziy

Osiyo bilan aloqalariga alohida qiziqtirayotgan sohalar, jumladan, ta'lim sohasidagi hamkorlik, mintaqaning iqtisodiy rivojlanishi, siyosiy islohotlar, shuningdek, energetika resurslari xalqaro diplomatiya sohasida davlatlar o'rtasidagi hamkorlik, almashinuv va o'zaro aloqalarni rivojlanishida O'zbekiston va Yaponiya o'rtasidagi aloqalar rivojlanayotgan hamkorlik va madaniy almashinuvning davomli ko'rinishi aks etadi.

ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ЯПОНИЕЙ, РАЗВИТИЕ ДВУСТОРОННИХ ОТНОШЕНИЙ

Дурдона Тошбоева

базовый докторант

Ташкентский государственный университет востоковедения

Ташкент, Узбекистан

E-mail: toshboyevadurdona@gmail.com

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: ЛСА, ОПР, ДЖЕТРО, Центральная Азия+Япония, интеллектуальный диалог, двустороннее сотрудничество, программа помощи регионам.

Аннотация: В данной статье представлен анализ двусторонних отношений через систему экономических и транспортных связей, что имеет важнейшее значение в системном возобновлении отношений между Узбекистаном и Японией. Кроме того, в сферах, представляющих особый интерес для Японии в отношениях с Центральной Азией, включая сотрудничество в области образования, экономического развития региона, политических реформ, а также в развитии сотрудничества, обмена и взаимоотношений между странами В области международной дипломатии энергетических ресурсов Узбекистан и отношения между Японией отражают продолжающуюся модель развития сотрудничества и культурного обмена.

KIRISH

Yaponiyaning "Markaziy Osiyo+Yaponiya" muloqotini yaratish borasidagi sa'y-harakatlari O'zbekiston bilan olib borayotgan ko'p tomonlama diplomatiyasi na'munasidir. Shu bilan bir qatorda, Markaziy Osiyo+Yaponiya munosabatlarida ba'zi qiyinchiliklar va muammolar-mavjud. Biroq kelajakda xalqaro diplomatiya maydonida O'zbekiston va Yaponiya o'rtasidagi munosabatlar muhim potentsialga ega. Ushbu maqolaning maqsadi ikki davlat o'rtasidagi ikki tomonlama munosabatlar dinamikasini o'rganish doirasidan foydalanib, ularning rivojlanayotgan

sharikchiligidagi nuqtai nazari, imkoniyat va qiyinchiliklarni tahlil etish va ikki tomonlama munosabatlarga ta'sir etuvchi omillarni o'rganish.

ASOSIY QISM

Davlatlararo xalqaro munosabatlar, O'zbekiston va Yaponiya hamkorlik aloqalarining muayyan vazifalari, xalqaro hamkorlik jarayonining metodologik asoslari O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev ma'ruza va nutqlarida ochib berilmoqda. Bu masalalarning alohida jihatlari tahlili bilan mahalliy olimlardan: R.Z. Djumayev, N.Q. Jo'rayev, S.A. Jo'rayev, U.Yu. Ildirov, A.M. Kasimov, N.A. Kasimova, R.F. Farmonov, A.A. Sharapov va boshqalar shug'ullanishgan. Mirzohid Rahimovning "Markaziy Osiyo va Yaponiya: ikki tomonlama va ko'p tomonlama aloqalar" mavzusidagi maqolasida yaqin yillarda O'zbekiston va Yaponiya aloqalari rivojlanish dinamikasi o'zining ijobiy o'zgarishdagi hamkorlik va ko'p tomonlama aloqalarda yakuniga yetdi. Biroq har ikki davlat barcha jabhada o'zaro muammolarini hal etishi va hamkorlikni yanada rivojlantirishi muhim. (Mirzohid Rahimov, 2013, 83-b)

O'zbekiston va Yaponiya o'rtasidagi ikki tomonlama munosabatlarning istiqbollari o'rganish maqsadida ikki davlat o'rtasidagi tarixiy kontseptsiyalar, diplomatik o'zaro aloqalar, iqtisodiy hamkorlik va madaniy almashinuvlarni ko'rib chiqish orqali kompleks tahlil o'tkazildi. Bundan tashqari, ilmiy maqolalar, rasmiy bayonotlar, xalqaro munosabatlar va mintaqalararo tadqiqotlar bo'yicha mutaxassislar bilan muloqotlardan tushunchalar to'plangan.

O'zbekiston va Yaponiya ikki tomonlama munosabatlarining qisqacha tadriji quyidagicha:

1992 yil yanvar. Diplomatik aloqalar o'rnatildi.

1993 yil yanvar. O'zbekistonda Yaponiya elchixonasi ochildi.

1993 yil yanvar. Yaponiya hukumati ODAni O'zbekistonga nisbatan qaratishga qaror qildi.

1994 yil may. Prezident Karimov Yaponiyaga tashrif buyurdi.

1995 yil iyun. ODAning O'zbekistonga birinchi krediti (telekommunikatsiya)

1999 yil mart. JICA ofisi ochildi.

2002 yil iyul. Prezident Karimov ikkinchi bor Yaponiyaga tashrif buyurdi.

2004 yil avgust. Astanada "Markaziy Osiyo + Yaponiya" muloqotining birinchi tashqi ishlar vazirlari uchrashuvi bo'lib o'tdi. Tashqi ishlar vaziri Kawaguchi Toshkentga tashrif buyurdi.

2006 yil iyun. Tokioda "Markaziy Osiyo + Yaponiya" muloqotining ikkinchi tashqi ishlar vazirlari uchrashuvi bo'lib o'tdi.

2006 yil iyun. Texnik hamkorlik to'g'risida bitim imzolandi.

2006 yil avgust. Bosh vazir Koizumi O'zbekistonga tashrif buyurdi.

2006 yil sentyabr. O'zbekiston uchun Davlat yordam dasturi qabul qilindi.

1. Prezident Karimovning Yaponiyaga tashrifi (2002). Do'stlik, strategik sheriklik va hamkorlik to'g'risida qo'shma deklaratsiya, ikki tomonlama iqtisodiy hamkorlik va O'zbekistondagi iqtisodiy islohotlarga ko'maklashish to'g'risida qo'shma deklaratsiya

- bozor iqtisodiyotiga o'tish
- infratuzilma
- ijtimoiy soha

Bosh vazir Koizumining O'zbekistonga tashrifi (2006)

Qo'shma matbuot bayonoti:

- demokratiya, bozor iqtisodiyoti, ijtimoiy himoya darajasining oshishi, inson huquqlari
- xususiy sektordagi iqtisodiy hamkorlik

2. *Viloyatlarga yordam dasturidagi ustuvor yo'nalishlar (1)*

1) Bozor iqtisodiyotini jadallashtirish, iqtisodiyot va sanoatni rivojlantirish uchun inson resurslarini rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash

(2) Ijtimoiy sohani qayta qurishni qo'llab-quvvatlash

- a) qishloq xo'jaligini isloh qilish va qishloq xo'jaligini rivojlantirish
- b) ta'lim sohasi islohoti
- C) Sog'liqni saqlash sohasidagi islohotlar
- d) atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiiy ofatlarni oldini olish
- (3) Iqtisodiy infratuzilmani (transport va energetikani) ta'mirlash va takomillashtirish
- (4) Mintaqalararo hamkorlikni rag'batlantirish

Viloyatlarga yordam dasturidagi ustuvor yo'nalishlar (2) (davom etayotgan loyihalar)

(1) Bozor iqtisodiyotini jadallashtirish va iqtisodiyotni rivojlantirish uchun inson resurslarini rivojlantirish va institut qurilishini qo'llab-quvvatlash

O'zbekiston-Yaponiya inson resurslarini rivojlantirish markazi (II bosqich) (Texnik hamkorlik loyihasi) (2005-2010)

Inson resurslarini rivojlantirish stipendiyasi dasturi (JDS Grant, 2009 yilda 2,6 mln USD) (yiliga 15 ta stipendiya talabalari. Jami 196 nafar talaba shu jumladan bu yilgi)

Soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish (Texnik hamkorlik loyihasi) (2008-2011)
yaxshilash uchun huquqiy yordam

Viloyatlarga yordam dasturidagi ustuvor yo'nalishlar (3) (davom etayotgan loyihalar)

(2) Ijtimoiy sohani qayta qurishni qo'llab-quvvatlash

a) Qishloq xo'jaligini isloh qilish va qishloq xo'jaligini rivojlantirish

- Qoraqalpog'iston Respublikasini rivojlantirish (rivojlantirishni o'rganish) (2008-2011)

- Suv xo'jaligini takomillashtirish (Texnik hamkorlik loyihasi)
- 3 JICA-O'zbekiston-2015 hamkorlik loyihalari (meva yetishtirish, turizm va ipak ishlab chiqarish)

- Malaka oshirish kurslari
- Volontyorlar

b) Ta'lim sohasi islohoti

- Ta'lim muassasalarini takomillashtirish (Kasbiy ta'lim grantlari jihozlari 2008 yilda 1,7 mln USD ni tashkil etgan holda 26 ta maktabda)

- Yoshlar teatrining tovush uskunalarini takomillashtirish (Madaniy gant, 0,43 million AQSh dollari)

- Volontyorlar
- Malaka oshirish kursi

Viloyatlarga yordam dasturidagi ustuvor yo'nalishlar (4) (davom etayotgan loyihalar)

(2) Ijtimoiy sohani qayta qurishni qo'llab-quvvatlash (davomi)

c) Sog'liqni saqlash sohasidagi islohotlar

- Hamshiralik ta'limini yaxshilash (Texnik hamkorlik loyihasi) (2004-2009)
- Yuqumli bo'lmagan kasalliklarni kompleks amaliy tibbiy yordam ko'rsatish qo'llanmasini ishlab chiqishda qo'llab-quvvatlash (Texnik hamkorlik loyihasi)

- Haqiqiy emaslarni reabilitatsiya qilish va protezlash milliy markazi uchun uskunalarini takomillashtirish (Grantlar yordami, 4,4 million AQSh dollari)

- Toshkentda nogironligi bo'lgan shaxslarni jamoat asosida reabilitatsiya qilish (JICA-NGO aloqalari)(2008-2010)

- Tibbiy asbob-uskunalarini yaxshilash (6 ta mahalliy tibbiyot muassasalarida kasbiy grantlar, jami 514 600 AQSh dollari).

- Volontyorlar
- Malaka oshirish kurslari

Viloyatlarga yordam dasturidagi ustuvor yo'nalishlar (5) (davom etayotgan loyihalar)

(2) Ijtimoiy sohani qayta qurishni qo'llab-quvvatlash (davomi)

d) Atrof muhitni muhofaza qilish va falokatlarni boshqarish

- Yer qimirlashini nazorat qilish bo'yicha imkoniyatlarni rivojlantirish (Texnik hamkorlik loyihasi) (2007-2010)

- Orolbo'yi mintaqasida o'rmon xo'jaligi texnikasini ishlab chiqish (Kasbiy grant, 66 344 USD)

- Malaka oshirish kurslari

Viloyatlarga yordam dasturidagi ustuvor yo'nalishlar (6) (davom etayotgan loyihalar)

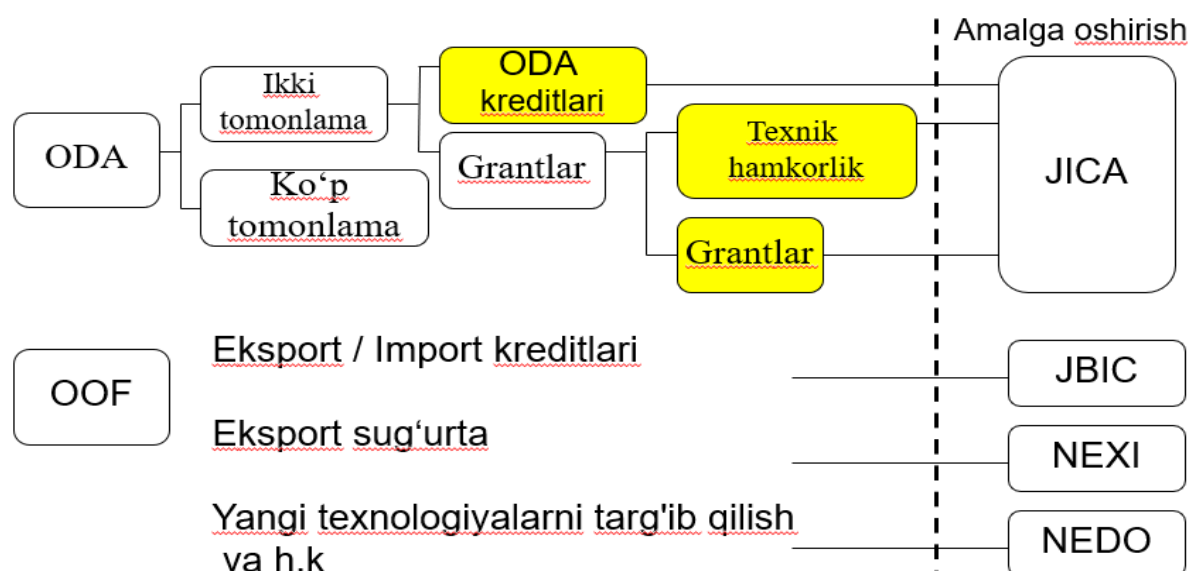
(3) Iqtisodiy infratuzilmani (transport va energetikani) ta'mirlash va takomillashtirish.

Toshkent issiqlik elektr stansiyasini modernizatsiya qilish (ODA krediti, 250 million AQSh dollari, 2002 ~)

Tashguzar-Qumqo'rg'on yangi temir yo'l liniyasi qurilishi (ODA krediti, 150 million AQSh dollari, 2004~)

3. Yordam sxemalari va yordam miqdori (1)

*(ODA) Official development assistance - Rasmiy rivojlanish yordami



*(OOF) Other official flows - Boshqa rasmiy oqimlar

*(JICA) Japan International Cooperation Agency - Yaponiya xalqaro hamkorlik agentligi

*(JBIC) Japan Bank for International Cooperation-Yaponiya xalqaro hamkorlik banki

*(NEXI) Nippon Export and Investment Insurance- Nippon eksporti va investitsion sug'urtasi

*([NEDO](#)) National Education Development Organization- Milliy ta'limni rivojlantirish tashkiloti

3. Yordam sxemalari va yordam miqdori (2)

(1) ODA kreditlari juda uzoq muddatli, kam foizli imtiyozli kreditlar asosan yirik infratuzilma va ijtimoiy xizmatlar loyihalari uchun foydalaniladigan qaytarish 30 ~ 40 yil ichida amalga oshiriladi 10 yillik imtiyozli davr foiz stavkalari: 0,4% - 3,0 % (O'zbekistondagi o'tgan va

davom etayotgan loyihalar) umumiy majburiyatlar: 97,552 milliard yen, ya'ni 896 million AQSh dollari (2009 yil martiga qadar)

3. Yordam sxemalari va yordam miqdori (3)

2) Grantlar

qaytarilmaydigan fond sog'liqni saqlash, suv, ta'lim, qishloq xo'jaligini rivojlantirish va atrof-muhit loyihalarini o'z ichiga olgan keng ko'lamli loyihalar umumiy majburiyatlar: 19,932 milliard yen, ya'ni 180 million AQSh dollari (2009 yil martiga qadar).

3. Yordam sxemalari va yordam miqdori (4)

3) Texnik hamkorlik bilim, ko'nikma va ko'nikmalarni o'tkazish orqali inson resurslarini rivojlantirishni maqsad qilgan Yaponiyada malaka oshirish uchun o'zbek mutaxassislarini taklif qilish, yaponiyalik mutaxassislar va volontyorlarni jo'natish, uskunalar bilan ta'minlash

O'zbekiston va Yaponiyaning ikki tomonlama munosabatlari nisbatan ko'p qirrali imkoniyatlarnilarni ochib beradi. Tarixan O'zbekistonning qadimiy Ipak yo'li bo'ylab strategik joylashuvi Yaponiya bilan madaniy almashinuv va savdo aloqalarini yo'lga qo'ygan, bu esa hozirgi zamon bilan hamnafas aloqa o'rnatishga poydevor bo'ldi. Iqtisodiy jihatdan Yaponiya O'zbekistonning, xususan, energetika, infratuzilma, ishlab chiqarish kabi sohalarda sezilarli investor sifatida paydo bo'ldi. Ikki tomonlama savdo-sotiq gullab-yashnagan, har ikki davlat diversifikatsiya va kengaytirish yo'llarini tadqiq qilib kelgan.

Madaniy jihatdan O'zbekiston va Yaponiya o'rtasida almashinuv dasturlari, ko'rgazmalar, akademik hamkorlikni yo'lga qo'yish bo'yicha tashabbuslar o'zaro anglashuv va qadryatlarni yanada chuqurlashtirdi. Geosiyosiy jihatdan O'zbekistonning Markaziy Osiyodagi strategik mavqei va Yaponiyaning mintaqaning barqarorligi va rivojlanishiga qiziqishi yaqin hamkorlik uchun turtki berdi. Ikki tomonlama kelishuvlarning imzolanishi va qo'shma korxonalar tashkil etilishi aloqalarni mustahkamlashga bo'lgan umumiy bag'rikenglikni aks ettiradi.

O'zbekiston va Yaponiya o'rtasidagi ikki tomonlama munosabatlarning bir qancha qiyinchiliklarga ega. Byurokratik to'siqlar, til to'siqlari va madaniy farqlar samarali muloqot va hamkorlikka to'sqinlik qilishi mumkin. Bundan tashqari, geosiyosiy murakkabliklar va mintaqaviy dinamika o'zaro manfaatlar ta'minlanishini uchun oqilona yondashuvni talab qiladi.

Biroq, chuqurroq hamkorlik o'zaro aloqalar istiqbollariga samarali ta'sir etadi. Infratuzilmani rivojlantirish, qayta tiklanadigan energiya, texnologiyalarni uzatish, madaniy almashinuv kabi sohalarda imkoniyatlar talaygina. O'zbekiston va Yaponiya o'z imkoniyatlaridan unumli foydalanishi va sheriklik ruhini shakllantirish orqali hamkorlikning yangi yo'llarini ochishlari, mintaqaviy barqarorlik va global farovonlikka hissa qo'shishlari mumkin.

XULOSA

O'zbekiston va Yaponiya o'rtasidagi ikki tomonlama munosabatlarning istiqbollarini strukturali tahlil qilindi. To'siqlarga qaramay, kengaytirilgan hamkorlik istiqbollari porloq bo'lib, umumiy manfaatlar, o'zaro hurmat va farovonlikka asoslangan.

Ikki mamlakat hozirgi geosiyosiy murakkabliklariga qaramay ikki tomonlama munosabatlarni yo'lga qo'yishar ekan, o'zaro munosabatlar asoslari mustahkamligicha qolmoqda. Bunga umumiy qadriyatlar, o'zaro hurmat va hamkorlikka sodiqlik asos bo'lib qolmoqda. Ikkala xalq ham oldinga nazar tashlar ekan, turli domenlar bo'yicha o'z sherikligini yanada chuqurlashtirish va diversifikatsiya qilish uchun ko'p imkoniyatlar mavjud.

Innovatsiya va hamkorlik ruhini qo'llab-quvvatlagan O'zbekiston va Yaponiya texnologiya, savdo, madaniyat yoki ta'lim sohasida bo'ladimi, hamkorlikning yangi chegaralarini o'rganishga tayyor.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Zhukova, L. (2007). Yaponsi na zemle Uzbekistana (kones XIX–XX vv). In Evgeniy Abdullaev (Ed.), Uzbekistan and Japan on the reviving silk road. –Tashkent,2013. –P.62-71
2. Rakhimov Mirzokhid. Central Asia and Japan: Bilateral and multilateral relations. – Contemporary History and International Studies Department, Institute of History Academy of Sciences, Uzbekistan,2013. –P.83
3. Ministry of Foreign Affairs : www.mofa.go.jp Japan-Uzbek relations
4. www.mofa.go.jp/region/europe/uzbekistan/ “Central Asia and Japan” Dialogue
5. www.mofa.go.jp/region/europe/dialogue/ Country Assistance Program for Uzbekistan
6. www.mofa.go.jp/policy/oda/assistance/country.html
7. JICA : www.jica.go.jp/english/
8. JBIC: www.jbic.go.jp/en/
9. Mamadjonov, A. B. (2023). ANALYSIS OF THEORETICAL AND PRACTICAL APPROACHES TO THE CONCEPT OF" SOFT POWER". Oriental Journal of History, Politics and Law, 3(03), 272-279.
10. Mamadjonov, A. B. O. G. L. (2021). TURKIYANING XALQARO TASHKILOTLARDAGI O 'RNI VA ROLI: NATO MISOLIDA. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(9), 427-435.
11. Azimov, H. Y. (2022, June). THE ROLE OF THE SYRIAN CRISIS IN ENSURING SECURITY IN THE MIDDLE EAST. In International Scientific and Current Research Conferences (pp. 90-92).

12. Yakubovich, A. H. (2019). The emergence of the Syrian crisis and the impact of the external forces on it. Bulletin Social-Economic and Humanitarian Research, (4 (6)), 92-97.
13. Azimov, H. Y. (2022). Main directions of modern international security approaches. International journal of social science research and review, 5(2), 151-157.
14. Boronov, S. (2022). Internal and external factors of taliban origin. Journal of Social Research in Uzbekistan, 2(02), 15-23.